

Sisäilmaan liittyvät riskikäsitteet

Juha Pekkanen, prof
Kansanterveystiede, Helsingin Yliopisto
Ympäristöterveys, THL

Osallistu itse

- Mitä mieltä olet seuraavista sisäilman terveysvaikutuksia koskevista väittämistä?
- Mene ao. nettisivulle ja vastaa

premo.helsinki.fi/pekkanen

Terve ihminen terveissä tiloissa

Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma 2018–2028

Pitkän aikavälin päätavoite:

Vähentää sisäympäristöön liittyviä terveys- ja hyvinvointihaittoja Suomessa

Mittari 1:

Sisäympäristöön liittyvä oireilu on vähentynyt Suomessa 40 % vuoteen 2028 mennessä

Mittari 2:

Sisäympäristöön tyytyväisten osuus on lisääntynyt Suomessa 50 % vuoteen 2028 mennessä

Todennus:

Finterveys-kysely,
Kansallinen sisäilmakartoitus -kysely

Todennus:

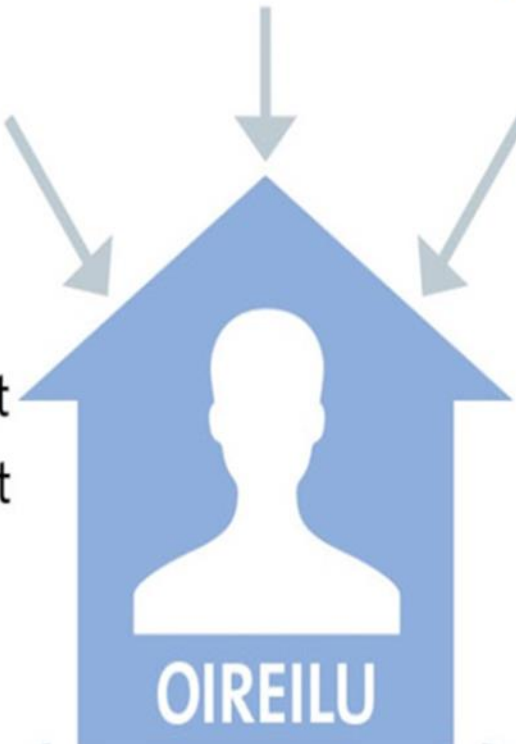
Kansallinen sisäilmakartoitus -kysely

Sisäilman huono laatu, monet epäpuhtaudet

Yksilölliset tekijät

- immunologia
- sairaudet
- psykososiaaliset tekijät
- osin tiedostamattomat käsitykset

Sosiaaliset tekijät

- esim. työyhteisön tuki, työilmapiiri
- muiden riskikäsitkset

12.3.2020

premo.helsinki.fi/pekkanen

4

Kirjallisuuden mukaan ihmisten riskikäsitteisiin vaikuttavat

1) Tieto

2) Psykologia: Koettua riskiä lisää, jos riski on

- Outo, epävarma, asiantuntijat riitelee
- Ei hallittavissa/ei vapaaehtoinen, luottamuksen puute
- Seuraukset vakavia, hankalia, kauhistuttava
- Epätasa-arvoinen

3) Sosiaaliset, kulttuuriset teoriat

4) Eri tekijöiden yhteisvaikutukset ('social amplification of risks')

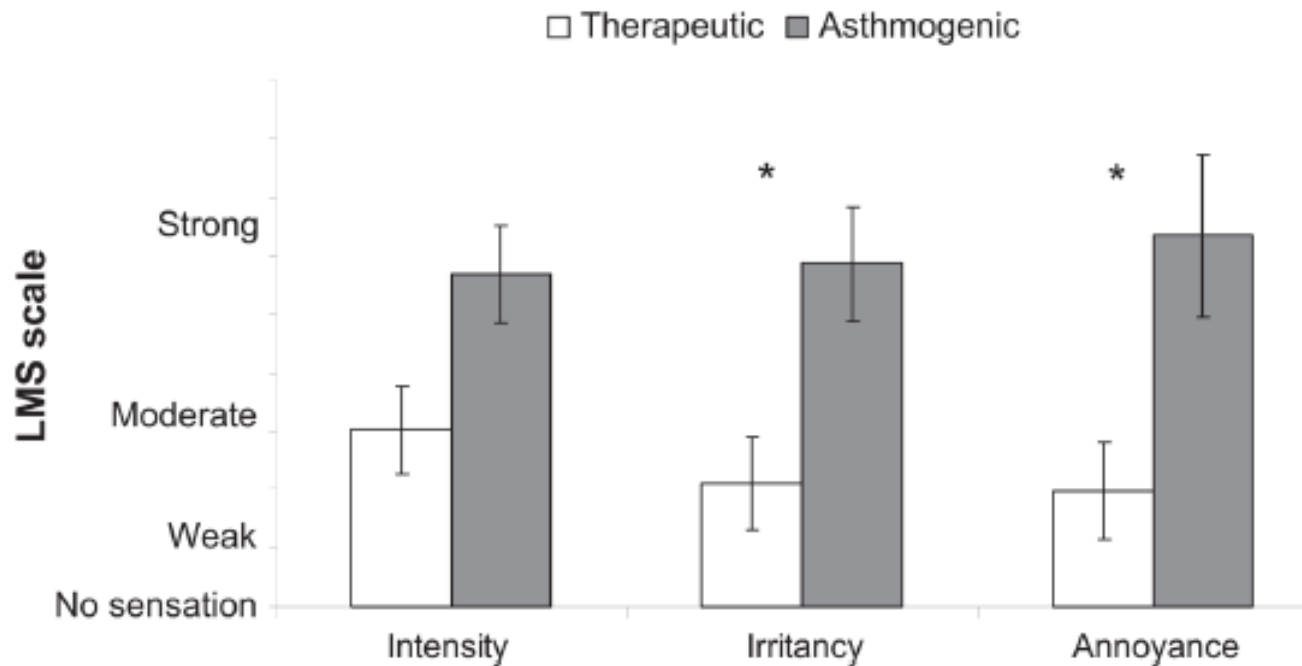
- Omat kokemukset, ystävät, järjestöt, viranomaiset, yritykset, media, sos media
- vahvistaa joitain riskeä, heikentää toisia

Nosebo (vrt. plasebo)

Koe astmaatikoidilla. Altiste aina sama, ei-ärsyttävä hajuste
Altiste kuvattu 'hoitavaksi' tai 'haitalliseksi'

Koettu ärsyttävyys

Kansallinen sisäilmakartoitus

- Satunnaisotanta 25 – 64 –vuotiaista
- Kyselyyn osallistui 1 797 (36% kutsutuista)
- 1) miten koetut ympäristöriskit suhteutuu laskennallisiin riskeihin
- 2) väitteitä sisäilman terveysvaikutuksista

Kuinka suurena riskinä ihmisten terveydelle yleisesti ottaen pidätte näitä tekijöitä Suomessa?

Liikenteen ilmansaasteet

Puunpolton savut (pientalojen lämmitys/tulisijat)

Liikennemelu

Tupakansavu (passiivinen tupakointi, ei oma polttaminen)

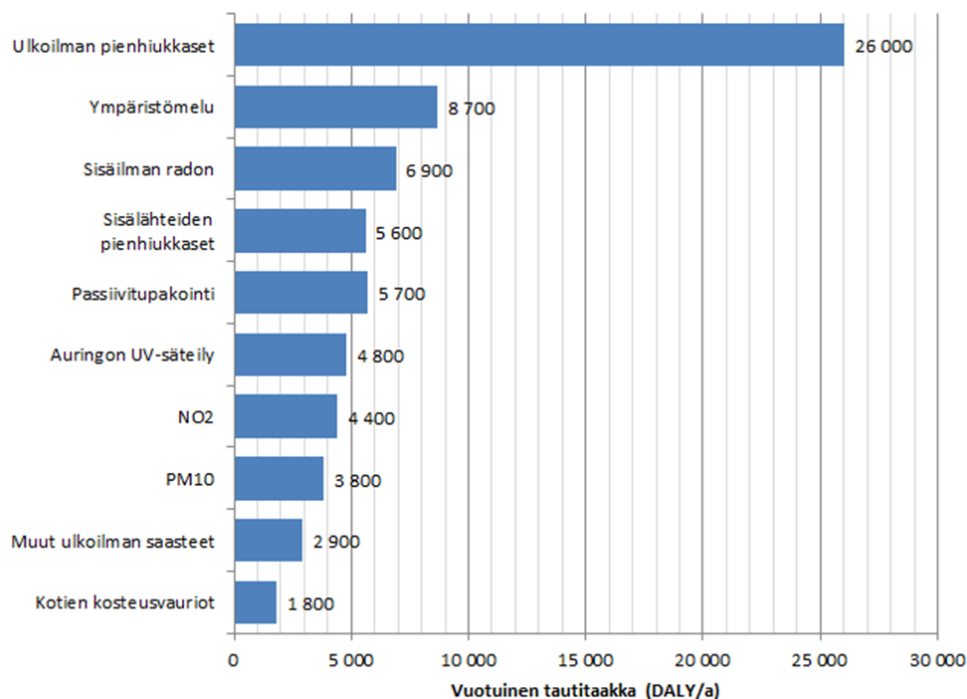
Sisäilma radon

Kodin kosteusvauriot

Matkapuhelinten säteily

Suurin koettu riski

(1-5: Ei lainkaan riskiä - Erittäin suuri riski, En osaa sanoa)

Laskennallinen
terveysriski
(Hänninen,
2019)

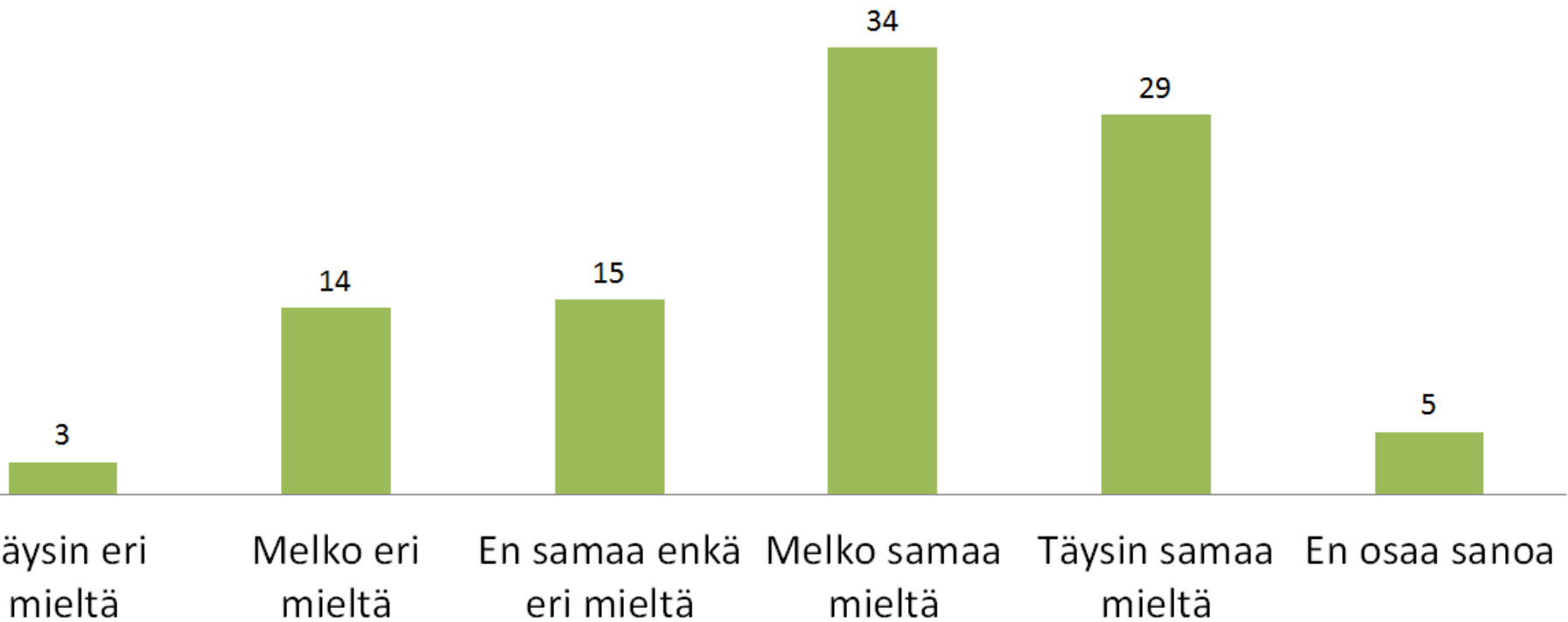
Väitteet sisäilman terveysvaikutuksista

- 11 Väitettä, kaikki julkaistu THL:n raportissa
- Tähän valittu 5
- Vastaa itse:
- Mitä mieltä olet seuraavista sisäilman terveysvaikutuksista koskevista väittämistä?

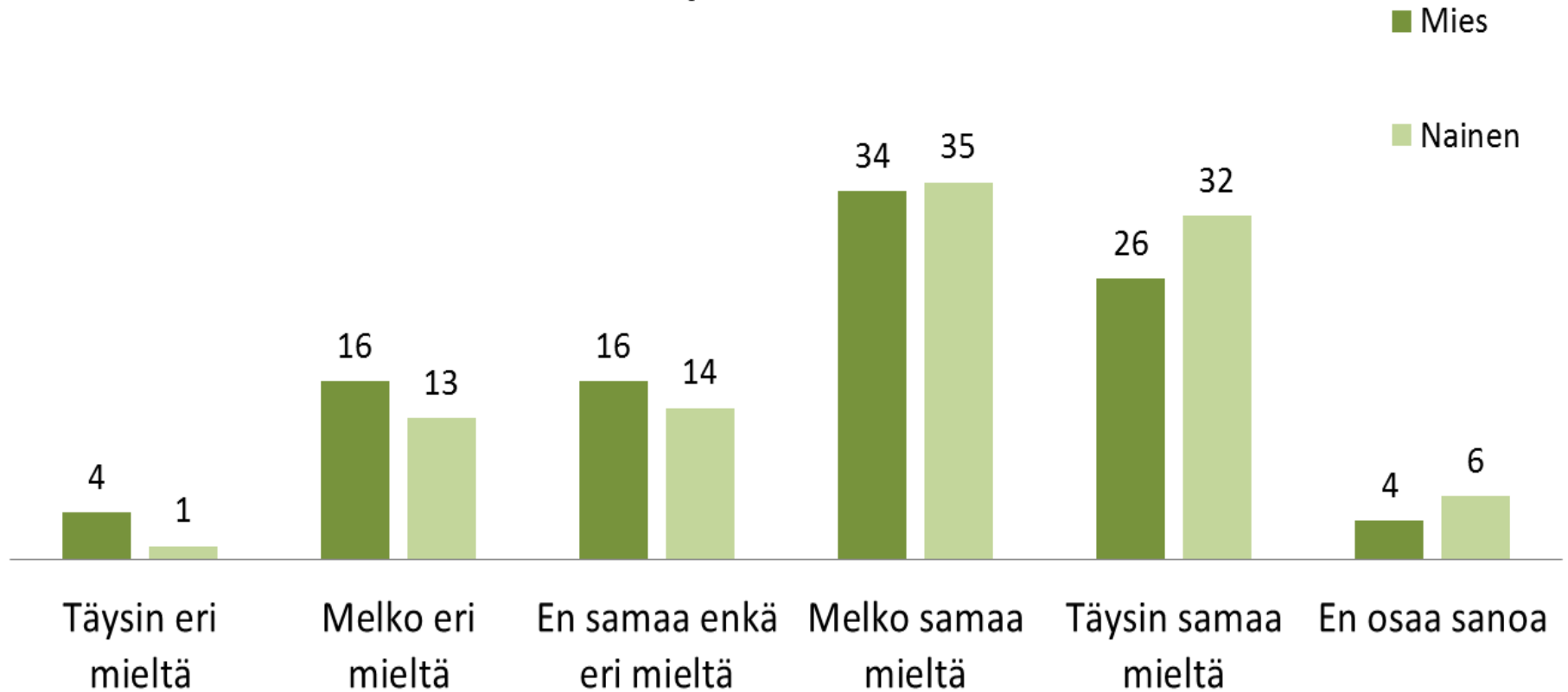
premo.helsinki.fi/pekkanen

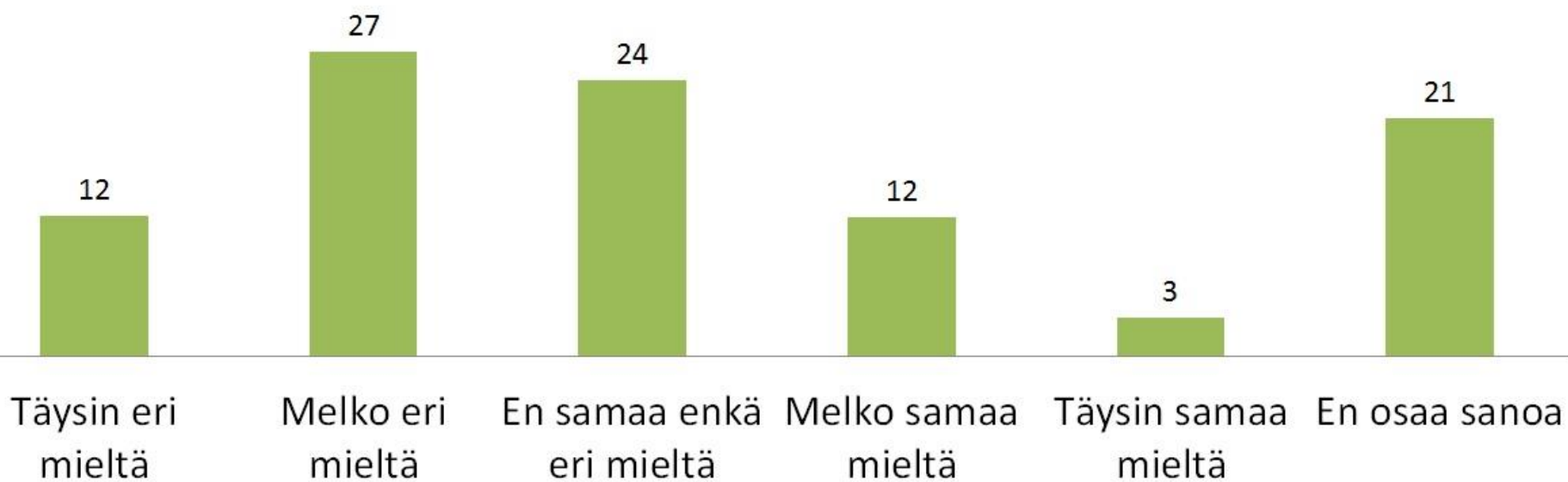
Vähäinenkin kosteusvaurio on niin haitallinen terveydelle, että asiaan on puututtava välittömästi (%)

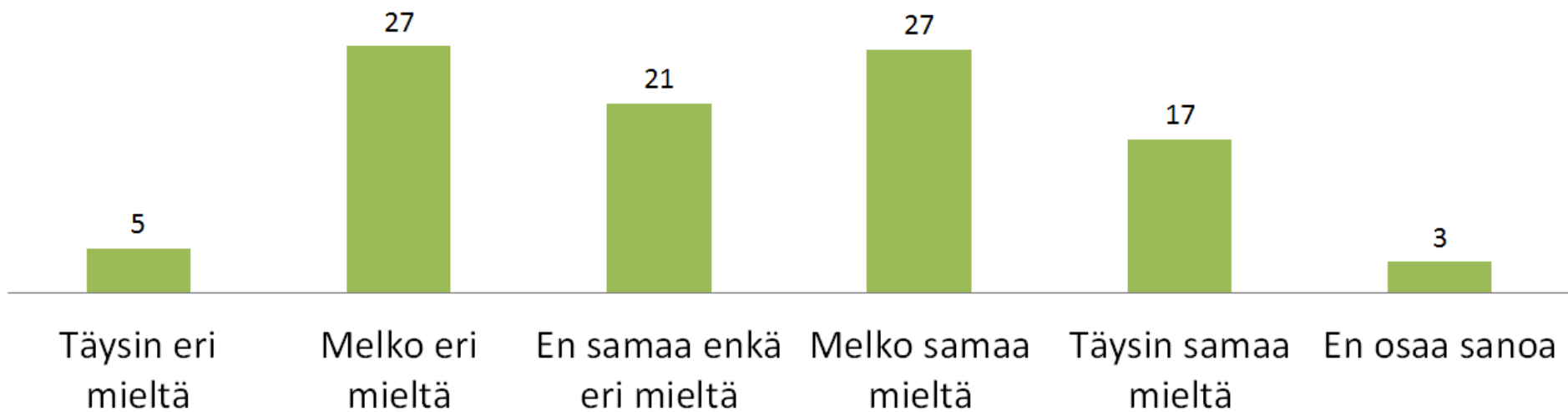
Vähäinenkin kosteusvaurio on niin haitallinen terveydelle, että asiaan on puututtava välittömästi.

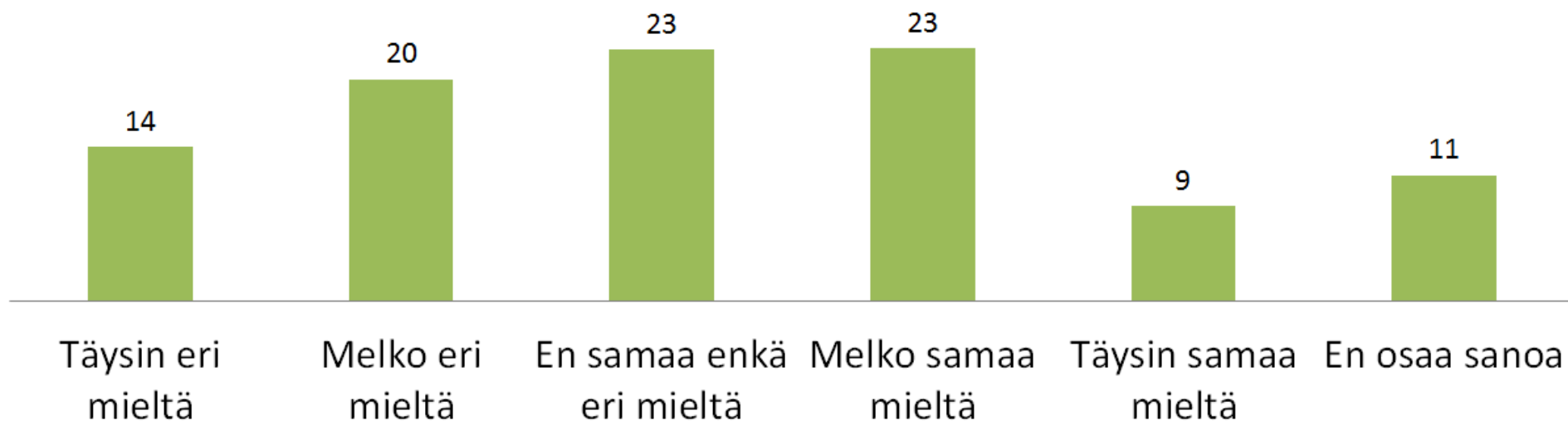
Herkkydestä saada oireita sisäilmasta voi parantua (%)

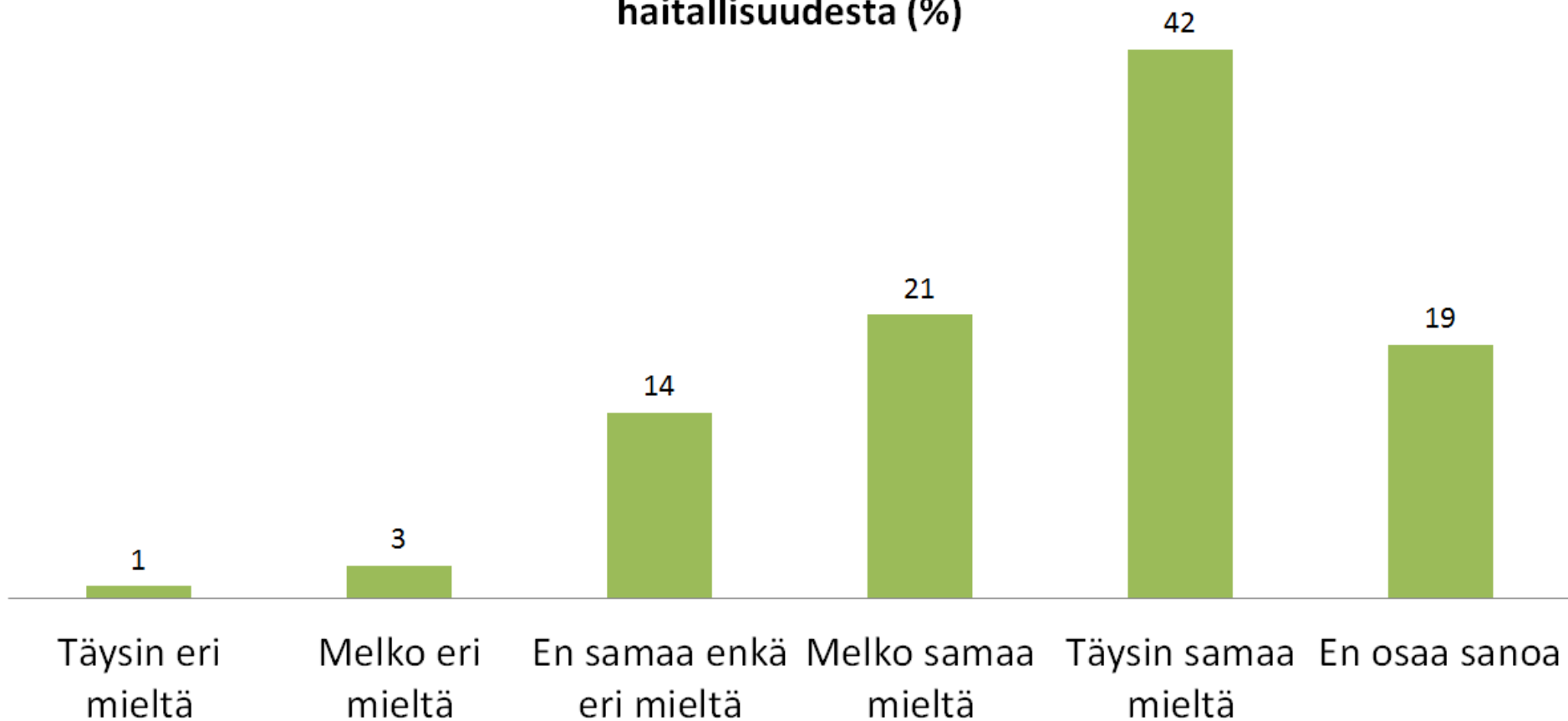
Sisäilman epäpuhtauksien arvioinnin tulee perustua ensisijaisesti rakennuksen tutkimiseen ja muihin mittauksiin, ei niinkään käyttäjien oireiluun (%)

Pelkkä huolestuminen sisäilman laadusta voi tuottaa sisäilmaoireilun kaltaista oireilua (%)

Sädesienen esiintyminen rakennuksessa on varma merkki sisäilman haitallisuudesta (%)

Mitä haittaa eri näkemyksistä on?

- Samansuuntainen näkemys sisäilman terveysvaikutuksista helpottaisi kaikkea sisäilmatyötä
- Yksittäisen rakennuksen tilanteen arviointi ja hoitaminen vielä tuplasti hankalampaa
- Erilaiset näkemykset voivat luoda
 - Vääriä ennako-odotuksia
 - Ristiriitoja
 - Vähättelyn kokemusta
 - Nakertaa luottamusta

Mitä pitäisi tehdä?

- Riskien korostamisen sijasta autettava ihmisiä ymmärtämään ja suhteuttamaan riskejä
- Tutkitun tiedon jakaminen, mutta myös muuta viestintää tarvitaan
- Koulutus: myös sisäilma-ammattilaisten opittava puhumaan ja jakamaan tietoa terveydestä
- Luottamuksen vahvistaminen rakennusten kunnossapitoon ja rakentamiseen
- Käsitteitä erittäin vaikeaa ja hidasta muuttaa
 - Toimittava yhteistyössä laajalla rintamalla

Johtopäätökset

- Väestö kokee erityisesti sisäilmaan liittyvät terveysriskit suurempina kuin ne laskennalliset ovat
- Väestön käsitykset sisäilman terveyshaitoista eivät monelta osin vastaa tutkittua tietoa
- Hankaloittaa kaikkea sisäilmatoimintaa
- Käsitykset muuttuvat hitaasti, mutta niitä voidaan yhteistyössä muuttaa!

